

Pirktspēja ir augusi, bet uzkrājumus joprojām neveido gandrīz puse

Swedbank, 24.09.2026

Lai gan Latvijas ekonomikas datos kopš 2024.gada ir vērojams mājsaimniecību pirktspējas kāpums, gandrīz puse jeb 46% iedzīvotāju neveido nekādus uzkrājumus, un gada laikā šis īpatsvars nav mainījies. Tā liecina Swedbank datu analīze*. Vienlaikus nedaudz pieaudzis to cilvēku īpatsvars, kuriem izdevies izveidot finansiālās drošības spilvenu vismaz trīs mēnešalgu apmērā – šobrīd tāds ir 21% klientu jeb par vienu procentpunktu vairāk nekā pirms gada.

Savukārt 3% ir gan izveidojuši drošības spilvenu vismaz trīs mēnešalgu apmērā, gan paralēli regulāri iegulda brīvos līdzekļus dažādos investīciju risinājumos. Arī šīs grupas īpatsvars gada laikā pieaudzis par vienu procentpunktu. Kopējais ieguldītāju skaits ir lielāks, taču tikai daļa ieguldījumus veic regulāri

Viens no plašāk izmantotajiem ilgtermiņa uzkrājumu risinājumiem ir pensiju 3. līmenis, kurā uzkrātie līdzekļi tiek ieguldīti finanšu tirgos ar mērķi veidot kapitālu vecumdienām, regulāras iemaksas tajā veic jau gandrīz 20%, savukārt kopējais klientu skaits, kas uzkrāj pensiju 3.līmenī ir vēl lielāks.

“Pozitīvi, ka gada laikā nedaudz pieaudzis gan to cilvēku īpatsvars, kuri jau izveidojuši drošības spilvenu, gan to, kuri regulāri veido uzkrājumus. Tomēr gandrīz puse joprojām nekrāj vispār, ko, protams, var veicināt arī ienākumu un izdevumu atšķirības mājsaimniecībās, cenu pieaugums un citi faktori. Svarīgi atcerēties par to, ka viens no izšķirošajiem faktoriem ir regularitāte. Finanšu drošība veidojas pakāpeniski, un sākt var arī ar nelielām summām, mērķtiecīgi turpinot un audzējot rezervi neparedzētām situācijām,” norāda Karīna Rokjāne, Swedbank uzkrājumu produktu līnijas vadītāja.

* Swedbank dati apkopoti par 2026. gada 2.ceturksni, analizējot bankas klientu uzkrājumu un ieguldījumu veidošanas paradumus. Swedbank Latvijā ir vairāk nekā miljons klientu, tādēļ dati sniedz ieskatu plašas Latvijas iedzīvotāju daļas finanšu paradumos.

Reģionu griezumā lielākais iedzīvotāju īpatsvars ar vismaz trīs mēnešalgu lielu drošības spilvenu ir Rīgas reģionā – 22%. Vidzemē šāda finanšu rezerve ir 19% klientu, bet Latgalē, Zemgalē un Kurzemē – 18%.

Gada laikā reģionos vērojamas atšķirīgas tendences. Kamēr Zemgalē un Kurzemē drošības spilvenu izveidojušo cilvēku īpatsvars audzis par vienu procentpunktu, Latgalē tas palicis nemainīgs, bet Vidzemē sarucis par trim procentpunktiem. Savukārt Rīgas reģionā kopējais rādītājs nav mainījies.

Īpaši izteikta nepieciešamība stiprināt krāšanas paradumus ir jauniešu vidū (18-25 gadu vecumā). Swedbank dati rāda, ka 57% jauniešu neveido nekādus uzkrājumus, bet 32% cenšas regulāri kaut ko atlikt. Tikai 5% jauniešu jau ir izveidots drošības spilvens vismaz trīs algu apmērā, bet 4% veido uzkrājumus vecumdienām. Savukārt tikai 1% ir gan nepieciešamais drošības spilvens, gan papildu ieguldījumi.

Uzkrājumu un pirkjspējas tendences

Lai izprastu uzkrājumu veidošanas tendences, būtiski tās vērtēt arī iedzīvotāju pirkjspējas kontekstā. Algām palielinoties straujāk par cenu pieaugumu, kopš 2024. gada vērojams mājsaimniecību pirkjspējas kāpums, kas teorētiski ļauj ne vien tērēt, bet arī uzkrāt vairāk, nesavelkot jostu. Pēdējā laikā Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) dati gan norāda uz būtisku algu izaugsmes bremzēšanos – šī gada pirmajā pusē vidējā darba samaksa pēc nodokļu nomaksas bija vien par 4,8% augstāka nekā gadu iepriekš, salīdzinot ar 10,2% pieaugumu pērn.

“Algu izaugsmes bremzēšanās notiek laikā, kad inflācijas riski atkal ir samilzuši. Pirmajā pusgadā algu kāpums vēl aizvien apsteidza inflāciju, tāpēc vidējā strādājošā pirkspēja arī šī gada sākumā turpināja nedaudz palielināties. Tomēr, inflācijai uz gada beigām paaugstinoties, tālāks pirkspējas kāpums ir apdraudēts,” norāda Līva Zorgenfreija, Swedbank galvenā ekonomiste Latvijā.

Vienlaikus vidējās algas un pirkspējas rādītāji neatspoguļo visu iedzīvotāju finansiālo situāciju. 2024. gadā turīgāko mājsaimniecību ienākumi 6,7 reizes pārsniedza trūcīgāko mājsaimniecību ienākumus, bet 22% iedzīvotāju bija pakļauti nabadzības riskam. Pēc CSP datiem pērn aptuveni 56% mājsaimniecību atzina, ka savilkt galus kopā tām izdodas ar grūtībām. Turklāt ar šādām grūtībām saskaras arī vairāk nekā 30% respondentu, kuri pēc ienākumu līmeņa ietilpst piektdaļā Latvijas turīgāko mājsaimniecību.

“Jāatceras, ka vidējā temperatūra slimnīcā nerāda pilnu ainu. Ne visu iedzīvotāju pirkspējas izmaiņas atbilst vidējās algas saņēmēja pieredzētajam – ne visi strādā, un arī strādājošajiem algas aug dažādos tempos. Makroekonomikas dati rāda, ka nabadzība vai zema pirkspēja nav vienīgais

iemesls, kāpēc cilvēki neveido uzkrājumus. Nozīme var būt arī finanšu plānošanas zināšanām, prasmēm un paradumiem,” skaidro Līva Zorgenfreija.